

Materials per millorar el lèxic Català (C2)

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH

Servei de Llengües i Terminologia

Servei de Llengües i Terminologia
de la Universitat Politècnica de Catalunya

Elaboració de continguts: Anna Blanch, col·laboradora
del Servei de Llengües i Terminologia

Aquesta edició ha rebut un ajut de la Secretaria
d'Universitats i Recerca del Departament d'Economia
i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

Barcelona, desembre de 2019

SUMARI

Introducció	5
Enigma de la setmana	
Enigma 1. De viatge	9
Enigma 2. Expressions amb sentit figurat	11
Enigma 3. La bombolla immobiliària	13
Enigma 4. Frases xerraires	15
Enigma 5. Dites de Nadal (I)	17
Enigma 6. Dites de Nadal (II)	19
Enigma 7. Un fullet de la campanya (I)	21
Enigma 8. Un fullet de la campanya (II)	23
Enigma 9. Un fullet de la campanya (III)	25
Enigma 10. Un fullet de la campanya (IV)	27
Aprenem lèxic nou (nivell C2)	
Lèxic nou 1	31
Lèxic nou 2	33
Lèxic nou 3	35
Lèxic nou 4	37
Lèxic nou 5	39
Lèxic nou 6	41
Lèxic nou 7	43
Lèxic nou 8	45
Lèxic nou 9	47
Lèxic nou 10	49

Introducció

En aquest recull hi trobareu materials i exercicis per ampliar i millorar el repertori lèxic en llengua catalana per a un nivell d'aprenent de C2.

Hi ha dos apartats:

Enigmes

Es tracta d'activitats per treballar locucions, refranys i frases. Hi ha 10 propostes i cadascuna té al darrere el seu solucionari.

Aprenem lèxic nou

Es tracta de 10 textos d'autors o contextos diferents per poder aprendre lèxic d'àmbits diversos. Es proposa que cadascú subratlli el lèxic que desconeix i en busqui el significat i paraules sinònimes per fixar l'aprenentatge, seguint un model genèric (basat en el primer text) per a totes les propostes.

Aquests materials no estan adaptats.

Enigma de la setmana

Enigma 1. De viatge

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Alguns es van colar al tren i van viatjar _____ Vam arribar a Planoles a misses _____, cap a les onze de la nit. Vam haver de buscar a corre _____ una fonda per dormir. No hi havia fanals als carrers i en algun moment caminàvem a les _____. Segurament els que havien arribat amb el tren de les quatre ja devien dormir a cor _____

Significat

Enigma 1. De viatge

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Alguns es van colar al tren i van viatjar **de franc / de gorra**. Vam arribar a Planoles **a misses dites**, cap a les onze de la nit. Vam haver de buscar a corre-**cuïta** una fonda per dormir. No hi havia fanals als carrers i en algun moment caminàvem a les **palpentes / a les fosques**. Segurament els que havien arribat amb el tren de les quatre ja devien dormir a cor **què vols / cor què desitges**.

Significat

- **De franc** és un adverbi, i **viatjar de franc** és una locució adverbial.
- **A misses dites** vol dir “fer tard”. També podem dir **a tres quarts de quinze; quan tot és dat i beneït**.
- I compte! La locució adverbial **a corre-cuïta** porta guionet. Un equivalent és **a cuïta-corrents**, però en el nostre text no la podem posar perquè ja se'ns dona la primera part.
- **Caminar a les palpentes** és una locució adverbial que vol dir “ajudant-se de les mans en lloc dels ulls per trobar el camí, per evitar de topar, d'ensopegar, de caure, etc.”.
- **Caminar a les fosques** també és una locució adverbial que vol dir literalment “sense llum”.
- I **a cor què vols** (o **a cor què desitges**) vol dir “amb la satisfacció total dels desitjos”; i segons el context, “sense estar-se de res, amb tota mena de luxes”.

Enigma 2. Expressions amb sentit figurat

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

En Joan treballava en l'empresa de cartonatge industrial que el seu oncle tenia a Esplugues des que s'havia llicenciat. I hi va treballar fins que li va entrar **pels ulls** la Teresa, la filla del senyor Mateu, el millor client de l'empresa. Just quan la Teresa travessava la porta del despatx d'en Joan, el noi esdevenia un volcà **en erupció** quan la Teresa començava a parlar.

Davant de l'evidència que en Joan anava **de cul** per la noia, el senyor Mateu va provar de treure partit de la situació i aprofitant que tenia **la paella** pel mànec, la noia aconseguia rebaixes substancials en les comandes que realitzava.

Però al tiet d'en Joan, tot i que sovint pesava **figues**, no va trigar gaire a pujar-li **la mosca** al nas i va poder parar el cop abans que la comptabilitat de la seva empresa no tingués l'aigua **al coll** i va despatxar el nebot.

Però com que n'hi ha que neixen amb la flor **al cul**, tantes rebaixes havien entendrit el cor de la Teresa, la qual havia inflat **el cap** al seu pare perquè el contractés, i en Joan, que creia que ja havia begut **oli**, va comprovar com la seva vida anava vent **en popa**.

Significat

- **Entrar pels ulls**: “captar l'atenció pel seu aspecte atractiu, per l'aparença, i no pas pel contingut”.
- **Volcà en erupció**: “sentir molta passió, estar mol emocionat”.
- **Anar de cul** vol dir “anar de bòlit, anar de corcoll”. I **anar de cul per algú** és “estar enamorat d'algú”.
- **Pesar figues** és una locució ben expressiva que significa “dormir”. **Pesar figues** més aviat s'utilitza per indicar que algú s'ha adormit durant una estona curta i no és al llit. És a dir, algú que s'adorm i en principi no ho tenia previst.
- **Néixer amb la flor al cul** no és pròpiament una expressió en sentit figurat, sinó un col·loquialisme.
- **Inflar el cap** vol dir “incitar algú amb explicacions o raonaments tendenciosos, etc.”.

Enigma 3. La bombolla immobiliària

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Els constructors s'estan **fent la barba d'or** amb els habitatges de primera línia

La venda d'habitatges **està que treu fum** i no s'atura; sobretot al litoral. Això comporta que els notaris **vagin de bòlit** i que les entitats bancàries **estiguin fent l'agost**. La gent que vol comprar un pis, **no sap quants dits té a la mà**, i signa crèdits amb clàusules abusives. Malgrat que els preus **estan pels núvols**, es continuen venent pisos i cases cada dia.

Les autoritats monetàries adverteixen les famílies **que no estirin més el braç que la màniga** ja que poden **quedar-se amb l'aigua al coll** i que aleshores tot serà **treure foc pels queixals**, però als compradors aquesta cançoneta **els entra per una orella i els surt per l'altra**.

Alguns experts afirmen que a alguns constructors els **hauria de caure la cara de vergonya** per les condicions que imposen a la venda i d'altres opinen que l'Administració **s'hauria d'estar cremant les celles** per trobar una solució perquè tothom pogués accedir a un habitatge digne.

Potser el moment d'eufòria ja ha passat, però **Déu n'hi do / Déu li'n do / Déu n'hi doret!**

Significat

- **Fent la barba d'or** = “Enriqueint-se”.
- **Està que treu fum** = “Està molt actiu, amb molt feina”.
- **Vagin de bòlit** (amb *t!*) = “Estiguin molt enfeinats”. És sinònim d'*anar de cul*, però aquesta expressió és popular, més familiar. Si busqueu la paraula *cul* al diccionari hi trobareu moltes expressions amb aquesta part del cos.
- **Estiguin fent l'agost** = “S'enriqueixin”.
- **No sap quants dits té a la mà / una mà** = “És ignorant”.
- **Estan pels núvols** = “Estan molt alts”.
- **Estirin més el braç que la màniga** = “Facin despeses superiors a les seves possibilitats”.
- **Quedar-se amb l'aigua al coll** = “Estar en una situació desesperada”. No l'hem de barrejar amb *estar amb l'aigua (fins) al coll*, “trobar-se en grans dificultats econòmiques”. Per l'espai que hem d'emplenar no la podem posar.
- **Treure foc pels queixals** = “Enfadar-se”.
- **Els entra per una orella i els surt per l'altra** = “No fan cas de res”. Compte! *Els dona igual* és un castellanisme; podem dir *els és igual*.
- **Els hauria de caure la cara de vergonya** = “Se n'haurien d'avergonyir”.
- **S'hauria d'estar cremant les celles** = “Hauria d'estar estudiant a fons”.
- **picar-s'hi** (o **agafar-s'hi**, o **cremar-s'hi**, etc.) **els dits** vol dir “tenir un fracàs, sofrir un perjudici inesperat en alguna acció, especialment en un afer comercial”. Pel context no vol dir això.
- **Déu n'hi do** és una expressió que s'usa com a exclamació i, en aquest context, denota importància.

Enigma 4. Frases xerraires

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Aquest enigma va sobre frases xerraires. Si som dels que xerrem molt, ens diran que xerrem pels _____ o com una _____, o que parlem a tort i _____, o també que hem menjat _____.

Ara bé, si pel contrari som dels que parlem poc, perquè ja se sap, el silenci és _____, ens diran que som gent de poques _____ o que callem com un _____. I si ens obliguen a parlar ens faran buidar _____.

Ara us toca parlar a vosaltres. Sabeu completar les frases fetes?

Per cert, aquí teniu uns quants sinònims de xerraire: *enraonaire, parlador, garlaire, rallador, cotorra, enraonador, xarlatà.*

Significat

Enigma 4. Frases xerraires

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Si som dels que xerrem molt, ens diran que **xerrem pels descosits / pels colzes** o com una **cotorra**, o que parlem **a tort i a dret**, o també que hem **menjat llengua**.

Ara bé, si al contrari som dels que parlem poc, perquè ja se sap, **el silenci és or**, ens diran que som gent de **poques paraules** o que **callem com un mort**. I si ens obliguen a parlar ens faran **buidar el pap**.

Significat

- **Xerrem pels descosits / pels colzes** = “Parlem molt”.
- **A tort i a dret** = “Sense reflexionar”.
- **El silenci és or** = Indica la conveniència de parlar poc, ja que així evitarem dir res inconvenient.
- **Callar com un mort** = “No dir absolutament res”.
- **Callar com un/una puta** té altres connotacions; és “no dir alguna cosa que saps i que seria adequada de dir en aquell moment; callar a pesar de saber que aquest silenci pot perjudicar algú”.
- **Buidar el pap** = “Dir tot allò que sabem”.

Enigma 5. Dites de Nadal (I)

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Ara que s'acosta Nadal, i per Nadal, cada ovella al seu _____, és un bon moment per parlar de golafres i de poc menjadors. És una època d'excessos gastronòmics. Però amb això del menjar, tants caps, tants _____. Si som dels que mengem molt ens diran que sempre tenim _____ buit, que ens menjaríem _____ amb les banyes o que sempre ens atipem com un _____.

Però si estem desganats, ens diran que mengem com un _____.

Això sí, a la taula i al llit, al primer _____.

A veure qui de vosaltres _____ el gel i les resol totes!

Significat

Enigma 5. Dites de Nadal (I)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Ara que s'acosta Nadal, i per Nadal, cada ovella al seu **corral**, és un bon moment per parlar de golafres i de poc menjadors. És una època d'excessos gastronòmics. Però amb això del menjar, tants caps, tants **barrets**.

Si som dels que mengem molt ens diran que sempre tenim **un budell / el pap** buit, que ens menjaríem **un bou** amb les banyes o que sempre ens atipem (o mengem) **com un llop / com un porc / com un lladre / com una llima / com un bou**.

Però si estem desganats, ens diran que mengem com **un pardalet / un pardal / un ocellet**.

Això sí, a la taula i al llit, al primer **crit**.

Significat

- **Per Nadal, cada ovella al seu corral** = Significa que per les festes de Nadal tothom procura estar amb la família, i els qui en viuen enfora solen anar-hi a passar aquells dies.
- **Tants caps tants barrets** = Dit per a indicar la disparitat d'opinions, de conveniències, de propòsits, etc., entre cadascuna i les altres.
- **Tenim un budell buit** (“estem sempre disposats a menjar”) o **tenim el pap buit** (“no hem menjat”).
Si diem que tenim l'estómac buit no fem cap frase feta, només constatem uns fets, que fa estona que no hem menjat, que tenim gana. *Tenir un budell buit* vol dir “tenir gana constantment”.
- **A la taula i al llit, al primer crit** = refrany que significa que no cal que ens fem pregar o esperar quan ens criden a menjar o a dormir.

Enigma 6. Dites de Nadal (II)

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Per Nadal tots tenim la il·lusió que ens toqui la grossa, i aquest enigma va de diners (sinònims: monedes, pasta, virolla, calés, efectiu).

Francisco de Quevedo va dir “poderoso Caballero es don Dinero”. L'equivalent en català pot ser que qui paga, _____, o que pagant, sant Pere _____.

És a dir, amb diners es pot aconseguir qualsevol cosa.

Però abans que ens toqui la loteria ens haurem de _____ la butxaca.

Hi ha qui diu que com que no toca mai, sempre ens acabem agafant _____ . Però, sobretot, abans que us toqui no estireu més el braç que _____ , que si us gasteu el sou abans d'hora quedareu amb la butxaca _____ .

I és que ja se sap, amb els diners no s'hi _____ !

Significat

Enigma 6. Dites de Nadal (II)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Per Nadal tots tenim la il·lusió que ens toqui la grossa, i aquest enigma va de diners (sinònims: monedes, pasta, virolles, calés, efectiu).

Francisco de Quevedo va dir “poderoso caballero es don Dinero”. L'equivalent en català pot ser que qui paga, **mana** o pagant, sant Pere **canta**. És a dir, amb diners es pot aconseguir qualsevol cosa.

Però abans que ens toqui la loteria ens haurem de **rascar** la butxaca.

Hi ha qui diu que com que no toca mai, sempre ens acabem agafant **els dits (perdre diners en un negoci)**. Però, sobretot, abans que us toqui no estireu més el braç que **la màniga**, que si us gasteu el sou abans d'hora quedareu amb la butxaca **escurada**.

I és que ja se sap, amb els diners no s'hi **juga**!

Significat

- **Gratar i rascar** són dos verbs correctes. Podem dir **rascar-se / gratar-se** la butxaca, o gratar-se la bossa; vol dir “haver de pagar una despesa”.
Rascar és sobretot per desprendre alguna cosa, mentre que gratar és fregar amb les ungles.
- **Agafar-s'hi els dits** = “Perdre diners en un negoci”.
- **Estirar més el braç que la màniga** = “Fer, algú, despeses superiors a les que li permet la seva situació econòmica; extralimitar-se”.
- Quedareu amb la **butxaca escurada** vol dir “sense ni un duro”. *Quedar-se amb la butxaca buida* té el sentit literal, amb no-res.

Enigma 7. Un fullet de la campanya (I)

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

En escoltar que aquella emissora només transmetia marxes militars, vam comprendre que les coses anaven a mal _____; buscàvem informació a tort i _____, i la indiferència de la televisió ens feia sortir de _____. Les fonts oficials fugien _____, i alguns amics que tenien por d'haver de _____ els plats trencats eren partidaris del comes _____.

Josep M. Espinàs, dins *l'Avui*, en la columna "A la vora de..." (1981) (fragment).

Significat

Enigma 7. Un fullet de la campanya (I)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

En escoltar que aquella emissora només transmetia marxes militars, vam comprendre que les coses anaven **a mal borràs**; buscàvem informació **a tort i a dret**, i la indiferència de la televisió ens feia **sortir de polleguera**. Les fonts oficials **fugien d'estudi**, i alguns amics que tenien por d'haver de **pagar els plats trencats** eren partidaris del **cames ajudeu-me**.

Josep M. Espinàs, dins *l'Avui*, en la columna "A la vora de..." (1981) (fragment).

Significat

- **Anar a mal borràs** = "Empitjorar".
Altres maneres de dir el mateix: *anar cada cop pitjor, com més va pitjor, cada vegada pitjor*.
També podem dir **van mal dades** o **venen mal dades**, que vol dir que les coses van (o venen) malament.
- **A tort i a dret** = "Pertot arreu | Sense reflexió".
- **Fer sortir de polleguera** = "Exasperar".
- **Fugir d'estudi** = "Defugir una qüestió".
- **Pagar els plats trencats** = "Carregar-se-la".
- **Cames ajudeu-me** = "Corrents".

Enigma 8. Un fullet de la campanya (II)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Hi havia un desconcert **de ca l'ample**, i les botigues de queviures i les gasolineres s'omplien **de gom a gom**. Els qui sabien **el pa que s'hi dona** quan no tot **són flors i violes** pensaven en la democràcia i deien: ja li pots anar al darrere amb un **flabiol sonant**. Demanar que això durés era demanar **la lluna en un cove**. Us pensàveu que era **bufar i fer ampolles**? Hi ha gent dura **de clepsa**, que ha rebut com a herència l'art de **tallar el bacallà**, i per moltes il·lusions que ens fem **els testos s'assemblen a les olles**.

Josep M. Espinàs, dins *l'Avui*, en la columna "A la vora de..." (1981) (fragment).

Significat

- **De ca l'ample** = "Immens".
- **Omplir-se de gom a gom** = "Completament ple".
- **Saber el pa que s'hi dona** = "Tenir-hi experiència".
- **No ser tot flors i violes** = "No ser tot plaent i fàcil".
- **Anar-li al darrere amb un flabiol sonant** = "Perseguir inútilment".
- **Demanar la lluna en un cove** = "Demanar un impossible".
- **Ser bufar i fer ampolles** = "Ser molt fàcil".
- **Dur de clepsa** = "Obtús, no gaire intel·ligent".
- **Tallar el bacallà** = "Dominar una situació".
- **Els testos s'assemblen a les olles** = "Els fills s'assemblen als pares"

Enigma 9. Un fullet de la campanya (III)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s’ha de dir quin significat té.

Escoltant els rumors i les notícies, **una de freda i una de calenta**, **trèiem foc pels queixals**. Davant dels precedents, havia estat un error **fer els ulls grossos** i **fugir d’estudi**. **Per quins set sous** els responsables no s’havien **volgut posar cap pedra al fetge**? Per què **fer la gara-gara** als qui **fan la guitza**? Prou que ho avisàvem, però sempre ens **sortien amb un ciri trencat**, oblidant que hi ha qui **té la mà trencada** en la pràctica del **bon vent i barca nova**.

Josep M. Espinàs, dins *l’Avui*, en la columna “A la vora de...” (1981) (fragment).

Significat

- **Una de freda i una de calenta** = “Adés una cosa, adés la contrària”.
- **Treure foc pels queixals** = “Irritar-se molt”.
- **Fer els ulls grossos** = “Fer com qui no ho veu”.
- **Fugir d’estudi** = “Canviar de conversa”.
- **Per quins set sous** = “Per quin motiu”.
- **No posar-se cap pedra al fetge** = “No preocupar-se per res”.
- **Fer la gara-gara** = “Adular”.
- **Fer la guitza** = “Importunar”.
- **Sortir amb un ciri trencat** = “Sortir amb raons impertinents; fugir d’estudi, desviar la conversa”.
- **Tenir-hi la mà trencada** = “Tenir-hi habilitat”.
- **Bon vent i barca nova** = “Expressió de comiat quan algú se’n va i no ens sap greu que marxi”.

Enigma 10. Un fullet de la campanya (IV)

Locucions, refranys i frases fetes

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Ara sabem que la solució ha arribat gairebé a misses _____, i que de moment, l'única esperança és continuar fent la viu _____, però sempre amb la por de perdre bous i _____. Els qui _____ les cireres, ens ho explicaran algun dia amb tots els _____ i uts? Sabem que la democràcia no ha de tenir pa a _____, perquè el més calent és a l' _____ i no hi ha més _____ que la que crema. Si _____ figa ja hem _____ oli.

Josep M. Espinàs, dins *l'Avui*, en la columna "A la vora de..." (1981) (fragment)

Significat

Enigma 10. Un fullet de la campanya (IV)

Solucionari

Cal posar-hi el mot o mots que falten per completar la locució o frase feta. A més, s'ha de dir quin significat té.

Ara sabem que la solució ha arribat gairebé **a misses dites**, i que de moment, l'única esperança és continuar **fent la viu-viu**, però sempre amb la por de **perdre bous i esquelles**. Els qui **remenen les cireres**, ens ho explicaran algun dia **amb tots els ets i uts**? Sabem que la democràcia no ha de **tenir pa a l'ull**, perquè **el més calent és a l'aigüera** i **no hi ha més cera que la que crema**. Si **fem figa** ja **hem begut oli**.

Josep M. Espinàs, dins *l'Avui*, en la columna "A la vora de..." (1981) (fragment)

Significat

Arribar a misses dites: arribar tard.

Fer la viu-viu: anar passant la vida com es pot.

Perdre bous i esquelles: perdre-ho tot.

Remenar les cireres: dirigir un assumpte.

Explicar amb tots els ets i uts: amb tots els detalls.

Tenir pa a l'ull: no veure quelcom molt evident.

El més calent és a l'aigüera: no haver-hi res fet d'un assumpte que ja hauria d'estar acabat.

No haver-hi més cera que la que crema: una cosa no té sinó allò que es veu.

Fer figa: defallir.

Ja hem begut oli: no haver-hi remei; en un context informal podríem dir "ja l'hem cagada".

Aprenem lèxic nou (nivell C2)

Lèxic nou 1

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

***Per tenir casa cal guanyar la guerra.* Joan Margarit**

No vaig trepitjar les terres del delta de l'Ebre fins que ja tenia nets. I no vaig anar-hi per cap motiu remarcable. Per què m'he sentit sempre tan lluny de la part dels orígens que tenen a veure amb el lloc d'on procedia la mare? Convoco els noms: la Cala, Tortosa, Tarragona. Tantes vegades sentint com en parlava, amb aquell accent tancat que no va perdre mai. Si un vague sentiment sorgeix en alguna zona molt remota dins meu, és el d'una fredor veïna de la por. També em passa una cosa semblant amb Castellbisbal, d'on era l'avi, el pare del pare. Dos llocs entorn dels quals l'olfacte sentimental des de molt petit m'avisava que el millor era no buscar-hi res. El tercer dels orígens, la Sanaüja de l'àvia, la mare del pare, ha estat la roca a què, en endur-se'm la riuada del temps, m'he pogut agafar. Per això la primera vida recordada és allí.

Però que sempre hagi evitat pensar-hi no vol dir que hagi pogut anul·lar la influència —fins i tot poderosa potser— d'aquells llocs i aquelles persones sobre mi. Ara que ja ningú, ni jo mateix, pot suposar que el propòsit en parlar del passat més llunyà sigui un intent de millorar un demà que ja no tinc, em puc aventurar en aquesta narració.

De les meves visites al Delta va quedar-me una sensació de presència permanent d'aire i d'aigua. L'aigua salada estenent-se fins a l'horitzó, unida sempre a la llum d'un cel tan espaiós com només he vist des del cim del Teide. L'aigua dolça creuant, inundant i clapejant una terra tan plana que gairebé no sobresurt dels horitzons de les aigües. Camps d'arròs d'un verd rotund i sensual, extensions de

plantes d'uns verds més humils i variats, amb flors d'una suavitat sorprenent, una vegetació elegant i resistent cobrint tot l'espai, des dels grans aiguamolls a la sorra de les platges. I, poblant aquest escenari, les aus de colors lluents i delicats, grans com les cigonyes o minúscules com els pit-roigs o els corriols.

Lèxic nou 1

Solucionari

Per tenir casa cal guanyar la guerra. Joan Margarit

Paraula: remarcable (*adj. invariable*)

Definició: Digne d'èsser remarcat.

Sinònim: destacable, rellevant

Paraula: convoco els noms; convocar (*v. tr.*)

Definició:

1 *1 v. tr.* [LC] Cridar (algú) a una reunió, a una entrevista, a unes proves, etc. *Convocar els membres d'una assemblea. Els aspirants a aquesta plaça han estat convocats dijous.*

1 *2 v. tr.* [LC] PER EXT. *L'assemblea serà convocada el 4 de desembre.*

2 *tr.* [LC] Anunciar la celebració (de proves, d'oposicions, d'exàmens), la concessió (d'un premi), etc. *El concurs de cant serà convocat per tercera vegada. Han convocat les oposicions per a professors.*

Sinònim: recordar, citar.

Paraula: un vague sentiment; vague, vaga (*adj.*)

Definició:

1 *adj.* [LC] Errant, que es difon çà i lla. *Dolors vagues.*

2 *m.* [MD] [ZOA] NERVI VAGUE.

3 *adj.* [LC] No clarament definit. *Tenir una idea vaga d'una cosa. Se'n tenen vagues notícies. Una vaga esperança.*

4 *adj.* [LC] Donat a la vagància.

Sinònim: un sentiment indefinit, indeterminat.

Paraula:

Definició:

Sinònim:

Nota: Aquest solucionari és una mostra i serveix d'exemple per aplicar-lo als altres textos d'aprenentatge de lèxic.

Lèxic nou 2

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

El carrer estret, Josep Pla (fragment inicial del capítol V)

He anat —no tenint res més urgent a fer— a donar una ullada al carrer estret.

Palafrugell. El carrer Estret o de Sant Antoni. Quan Torrelles tenia muralles, una de les portes del recinte s'obria a ponent. Encara és visible un vestigi de torre que constata el fet. En aquesta porta s'iniciava un camí que després de girar-se sobre la part més plana i rica del terme fa cap a les masies escalonades sobre la carena. A partir de la braga de la muralla, a banda i banda d'aquest camí, s'hi alçaren unes cases que formaren l'actual carrer Estret. Gairebé totes elles són del segle XVIII i responen, més que al gust refinat del segle, a una concepció una mica ventruda de la solidesa. Posteriorment, però, han sofert tantes reformes i tantes modificacions, que exteriorment són impossibles de reconèixer. Els queda només la cornisa, l'orella baixa del teulat, que o sembla feta expressa perquè, a sota, hi facin el niu les falcies i les orenetes.

Avui, el carrer Estret queda diluït a dins de l'eixamplament que ha tingut Torrelles. Comença a la carretera i acaba a la placeta de l'Om, però des d'aquesta placeta hi ha encara diferents carrers, de manera que es pot dir que el carrer és dels més centrals. A la placeta de l'Om —que és vagament triangular i molt petita— he tractat de veure si trobava l'om que sens dubte donà nom a la placeta; però, d'arbre, no n'hi he vist pas cap, i d'om encara menys.

El camí carretal que anava a les masies i s'iniciava en aquesta placeta és avui una petita carretera provincial. Com que sospito que aquesta serà la meua

carretera, l'he seguida fins als afores del poble i, encara que plena de pols, m'ha semblat bonica.

El carrer Estret pròpiament dit deu tenir una llargada com a màxim d'uns cent trenta metres. Té forma curvilínia —la mateixa forma que agafa la part central d'una serp en arrossegar-se per terra. He utilitzat la forma de la serp per comoditat i per fer-me entendre. També hauria pogut dir que el seu traçat s'assembla a la forma que agafen les ales d'un ocell quan les té horitzontals i tibants i al màxim de teses; és a dir, quan l'ocell planeja. Aquesta forma fa que de l'entrada del carrer no es vegi la sortida —malgrat ésser un carrer tan curt— i que de la sortida no es vegi l'entrada. Fa encara que des del centre del carrer no es vegi ni l'entrada ni la sortida.

El carrer, en el qual no he vist, malgrat els meus esforços i les meves bones disposicions, cap element de sublimitat ni de pintoresc, té una nota d'una obvietat indiscutible: és realment estret. Sobre els seus costats hi ha una vorera de pedra en el qual pot circular un ésser humà amb una facilitat evident. De tota manera, si aquesta persona fos molt voluminosa, com aquells homes tan grassos que abans es veien de tant en tant en el país i que semblen haver-se'n anat a l'altre món per delicadesa, silenciosament; els marxapeus del carrer serien insuficients. Pel centre del carrer —que és empedrat amb llambordes d'ull de serp—, hi pot passar un carro o una tartana folgadament. S'entén un carro embalumant fins dalt de tot de palla o d'userda. En aquest cas, les voreres li donen un suplement

d'espai que li permet transitar amb una justesa perfecta. És a dir: el càlcul que serví per a construir el carrer fou fet a base de servir de pas a un carro de pagès carregat a seny. Mentre el transport es féu a base d'aquests carros, el càlcul fou perfecte. Avui resulta anacrònic i notòriament insuficient. Quan un camió modern s'atreveix a enfilarse el carrer, ha de col·locar tot el joc lateral de les seves rodes sobre la vorera, cosa que no és pas senzilla i que sempre provoca les protestes airades dels ciutadans del carrer i dels transeünts abocats a un perill cert, naturalment. El carrer Estret, doncs, ha entrat en un període més o menys llarg d'agonia. La seva duració dependrà dels diners que es tinguin per a crear una via de més ample i còmode accés. El motor d'explosió en tot cas desplaçarà el carrer

a les golfes dels trastos vells. Arribarà un moment en què aquesta giragonsa urbana serà un indret silenciós, recollit i quiet. Els nostres fills —amb seguretat, els nostres néts— veuran créixer l'herba —una mica de filet verd— pels intersticis de l'empedrat. Mentrestant és l'esca de tota mena de petits conflictes entre el trànsit rodat, la ciutadania que hi és establerta i el transeünt modest. Hom hi sent una estranya sensació de perill: tot sembla col·laborar-hi activament en la producció d'una gran desgràcia: veure com un camió aparatós aixafa sobre el mur del carrer un home o una dona o potser una nena d'ulls negres o de cabells rossos. Llavors les coses s'arreglaran ràpidament i de seguida començarà a créixer l'herba entre les pedres del carrer.

Lèxic nou 3

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Blaumut, *Bicicletes* (cançó)

A la línia recta,
bicicletes sense llum.
Un satèl·lit que comença on perdo el cap.
Un camí fet d'herba.
Els teus llavis són de vidre congelat.
Vaig descalç i penso imatges
cegues de les platges,
que només podria veure sota el llit.

Deixa't de paraules, ara,
penja des d'un arbre aquesta
llum de contra hivern.
Només digues què penses...
Llum de contra hivern.

Un dilluns perfecte,
bicicletes sense mans.
Tinc un pas de zebra nou, recent pintat.
Vols gelat de menta?
Les finestres semblen de paper mullat.
Tant soroll que falta l'aire,
he perdut la brúixola i el nord,
que dec haver guardat per aquí.

Deixa't de paraules, ara,
penja des d'un arbre aquesta
llum de contra hivern.
Només digues què penses...
Llum de contra hivern.

Lèxic nou 4

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

El quadern gris, Josep Pla (fragment)

8 de març.— Com que hi ha tanta grip, han hagut de clausurar la Universitat. D'ençà d'aquest fet, el meu germà i jo vivim a casa, a Palafrugell, amb la família. Som dos estudiants desvagats. El meu germà, que és un gran afeccionat a jugar a futbol —malgrat haver-s'hi ja trencat un braç i una cama—, el veig purament a les hores de repàs. Ell fa la seva vida. Jo vaig tirant. No enyoro pas Barcelona i menys la Universitat. La vida de poble, amb els amics que hi tinc, m'agrada.

A l'hora de les postres, a dinar, apareixen a taula una gran plata de crema cremada i un pa de pessic deliciós, flonjo, daurat, amb un polsim de sucre ingràvid. La meva mare em diu:

—Ja saps que avui fas vint-i-un anys?

I en efecte: seria absurd de discutir-ho: avui compleixo vint-i-un anys. Dono una ullada circular. El meu pare menja en silenci, en un estat de perfecta normalitat. La meva mare no sembla pas estar tan nerviosa com sol habitualment. Com que en aquest país només se celebren els sants, la presència del pa de pessic i de la crema em fan malfiar. Em pregunto si han estat elaborats per celebrar realment el meu aniversari o per recordar-me que el balanç dels primers anys és absolutament negatiu, francament magre. Aquest retoc — penso— és tan natural! Tenir fills en forma d'incògnita, de nebulosa, ha d'ésser molt desagradable. La meva frivolitat, però, és tan gran, que ni el problema de consciència plantejat per les llatinades no és prou per evitar que trobi el pa de pessic saborosíssim i la crema literalment exquisida. Quan me'n serveixo més, la fredor augmenta d'una manera visible. Vint-i-un anys!

La família! Cosa curiosa i complicada...

A mitja tarda es posa a ploure —una pluja fina, densa, menuda, pausada. No fa gens d'aire. El cel és gris i baix. Sento caure la pluja sobre la terra i els arbres del jardí. Fa una fressa sorda i llunyana —com la del mar a l'hivern. Pluja de març, freda, glacial. A mesura que va caient la tarda, el cel, de gris, es torna d'un blanc de gasa —lívid, irreal.

Sobre el poble, pesant sobre els teulats, hi ha un silenci espès, un silenci que es palpa. La fressa de l'aigua que cau l'allarga en una música vaga. Sobre aquesta sonsònia, hi veig flotar la meva obsessió del dia: vint-i-un anys!

Veure caure la pluja, a la fi, m'ensopeix. No sé què fer. Hauria, és evident, d'estudiar, de repassar els llibres de text, per treure'm de sobre aquesta pesada carrera d'advocat. No hi ha manera. Si sovint no puc resistir la temptació de llegir els papers que trobo pels carrers, davant d'aquesta classe de llibres la curiositat se'm tanca amb pany i clau.

Decideixo de començar aquest dietari. Hi escriuré —just per passar l'estona, a la bona de Déu— el que se m'anirà presentant. La meva mare és una senyora molt neta dominada per l'obsessió de mantenir la casa en un ordre gebrat. Li agrada d'estripar papers, de cremar velles andròmines, de vendre al drapaire tot el que per ella no té una utilitat pràctica o decorativa immediata. Ja farà prou, així, que aquests papers se salvin de les seves admirables virtuts casolanes. Si això arriba, no crec pas, de tota manera, que hi hagi res de mal...

Lèxic nou 5

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Fragment de *Pedra de tartera*, de Maria Barbal

Oncle s'havia posat malalt a la tardor. Semblava fruit del tràfec excessiu de l'estiu, però s'atansava l'hivern i l'home no millorava. El metge de Montsent havia dit que si pels volts de Nadal no li havien baixat les cremors caldria tornar-lo a visitar, que li receptaria un xarop. Arraulit en un racó tenia l'aire de no atalaiar-se de res, quasi no parlava, ni tan sols es queixava. Passava alguna estona esparsa contant històries a les nenes, però ho feia quan els grans estàvem enfeinats lluny de la cuina. Mai no he sabut si li agradava fer-se amb les criatures i bé volia ajudar-nos. Si no era bo per treballar, doncs, entretenia la canalla perquè deixessin fer.

Tia, per Tots Sants, li havia començat a posar a l'estómac un unguent que es feia amb greix de serp i una barreja d'herbes. Jo no vaig poder-li treure d'on havia sortit la recepta. Oncle tot s'ho deixava fer, però no se li veia millora. A penes menjava i passava les nits en vetlla.

No va caler anar a la visita del metge de Montsent. El 8 de desembre, la Immaculada, oncle ens deixava en aquella barca que ell havia contribuït a fer navegar.

No sé si sempre necessitem que ens falti algú per saber que l'estimàvem, però em va passar. Mentre havia viscut no tenia temps de mesurar si era amor o agraïment i consideració allò que jo sentia. Quan va haver mort, jo vaig sentir la fiblada de l'estimació per aquell home que m'havia fet uns quants anys de pare. Potser no hi havia posat entusiasme, que no anava amb el seu caràcter, però sí bona voluntat. Em vaig proposar fer més

feliços tots els meus i que coneguessin més que me'ls estimava i que vivia per fer-los contents, sobretot la pobra tia que s'havia quedat mig mústia tot i el seu caràcter ferreny i actiu.

Es coneix que, alguns camins, el dol vol empalmar-se a les cases. Uns mesos més tard, el març de 1931, ens va arribar la nova que havia mort la meva mare. Tot i que el Jaume volia acompanyar-me cap a l'Ermita la tia no ho va consentir. Era també la seva germana. Totes dues van marxar corrents cap allí.

Vaig retrobar pare i germans fets una mar de llàgrimes, i jo que no em sabia avenir que s'hagués mort qui m'havia portat al món sense poder dir-li adéu. Aleshores, em va semblar que comprenia el meu home quan deia que érem tan pobres... i que costava tant d'anar d'una banda a l'altra que, quan arribàvem, un grapat de camins ja havíem fet tard.

No trobava consol en res ni en ningú. El meu pare havia envellit molt des del bateig de l'Angeleta. Els meus germans em semblaven uns parents de lluny. Ja havia deixat de ser d'aquell clos i pertanyia ben bé, a un altre lloc. Aleshores, sentint això, se'm va aparèixer la meva vida d'ençà que havia marxat de casa dels meus pares; vaig tenir la sensació que els dies havien volat i que la meva mare potser no s'havia alliberat de la pena de deixar una filla. Però tot quedava enrere i la vida anava endavant. Amb uns ulls entumits de vessar llàgrimes i el cap pesat, quan vam marxar de l'Ermita vaig pensar qui sap quan tornaria i que havia perdut l'arrel més fonda que hi tenia.

A Pallarès, casa havia pervingut més silenciosa amb tant negre de dol.

El soroll i la gatzara de les meves filles se'm feien més suaus perquè es feien grans o perquè cavil·lava endins i no els sentia.

Però una alegria estranya havia d'entrar ben aviat a casa nostra, portada per la veu del Jaume. El rei Alfons XIII havia sortit del país i s'acabava de proclamar la República. Jo no m'avenia que allò fos cap felicitat a tenir en compte, però la joia del Jaume rajava pels llavis i mans i era encomanadissa. D'una revolada em va conduir al carrer on la gent s'havia reunit a parlar. Encara feia fresca però la

primavera lluïa un sol de somni. Estava enlluernada de tanta llum i atabalada per les veus que repetien sense parar un sol mot: República.

Va córrer la veu que aquella tarda a l'escola hi pujaria algú de Montsent per explicar què significava aquell canvi. Tia em va explicar l'endemà que quan ella hi entrava hi sortien els de ca l'August renegant i vermells de ràbia. En posar els peus a dins, encara va poder veure el Jaume com saltava d'una taula amb el retrat del rei a la mà. A la paret hi havia quedat una clapa més clara i el clau.

Lèxic nou 6

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Pis per llogar

A casa estem buidant el pis. És un no acabar. Tota la vida per moblar un pis i ara toca desmoblar-lo, que no hi quedi res: els mobles es converteixen en trastos, els records en andròmines, les parets en escrostonats. La memòria en un anunci de lloguer.

La nostra és una casa cantonera, és molt assolellada, tot el matí que hi toca el sol. Té quatre cambres, celobert amb estenedor i safareig; armaris d'obra plens de pres-tatges, parets empaperades, calaixeres per desar-hi la roba blanca, un secreter de fusta del qual hem perdut la clau i cortines amb gafets. A casa hi ha una cornucòpia dels avis que et deixa astorat!

Però el llogater no ho vol, tot això! L'important és que el pis quedi espaiós, que hi hagi envans movibles i que el marbre/fogons/taulell de la cuina sigui jaspiat, amb escalfador amb termòstat i aparell d'aire condicionat, amb tancaments metàl·lics i portes corredisses que es veuen menys. Ai las, que no sé si el llogarem!

Mentrestant, si treballeu en una immobiliària o esteu pendants de llogar o vendre el vostre pis, no deixeu de consultar l'enllaç següent i recordeu, pis de lloguer, pis per llogar o pis en lloguer?

Lèxic nou 7

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Fragment de Xavier Duran. *Les històries que les paraules amaguen*. Barcelona: Mina, 2007. [Adaptació]

Cor (del grec *Kardia*)

En sànscrit en deien *hrid*, que segons sembla significa “saltador”. Els antics devien trobar el bategar del cor tan característic que el van triar per donar nom a l'òrgan que marcava el pas de la vida, que s'accelerava davant del perill, després d'un esforç físic, a causa de l'ansia o de l'emoció, que s'alentia en situacions tranquil·les i relaxades i que deixava de saltar en el mateix moment en què l'individu abandonava aquest món. Fins i tot en la tradició hindú el centre d'energia (*chakra*) del cor es representava com un cérvol o antílop en actitud de saltar.

En les llengües germàniques i anglosaxones la paraula va variar relativament poc. En alemany se'n diu *herz*, en anglès *heart*, en neerlandès *hart*, en danès i en noruec *hjerte*. En canvi, quan la paraula la van adoptar els grecs van fer honor al seu nom i van fer que les lletres saltironessin alegrement. Primer ho pronunciaren *krid*, després *kridia* i després *kirdia*. Finalment, nasqué la paraula *kardia*, que va donar lloc al llatí *cor*. Per això diem *cor* en català, *coeur* en francès, *cuore* en italià. En espanyol la paraula s'allarga amb un aparent augmentatiu i es diu *corazón*, mentre que el romanès s'aparta de les seves germanes romàniques i en diu *inima*. Naturalment, el nom procedeix d'ànima i és una prova més de l'estreta relació que fa uns segles s'establia entre el cor i els sentiments. Una relació que es fa evident en el nostre vocabulari actual: parlem de tenir un bon cor, d'actuar a contracor, de quedar corprès... Dibueixem un cor com a símbol d'amor i si no ens corresponen quedem amb el cor trencat.

Parlem de cordialitat per referir-nos a una bona relació o una bona actitud envers els altres o actuem a contracor si ho fem malgrat les nostres conviccions o sentiments.

Diverses cultures van donar papers força semblants al cor. Els grecs el consideraven la seu de l'esperit, els egipcis pensaven que era el centre de les emocions i l'intel·lecte, els xinesos li atribuïen ser el centre de la felicitat.

Va costar molt comprendre que els sentiments no eren en aquest òrgan, tot i que s'alterava i feia saltets amb facilitat.

[...]

La tercera operació per implantar un cor la va fer el doctor Barnard, el 2 de gener de 1968. El cor el va rebre un dentista anomenat Philip Blaiberg, que per admiració i esperança de molts va sobreviure dinou mesos i mig. Un fet destacable, en aquella Sud-àfrica on regnava l'apartheid —la segregació de la població majoritària negra—, és que Blaiberg va rebre el cor d'un esportista que no era blanc, sinó mestís. No coneixem la posició del dentista, però el doctor Barnard va destacar sovint per crítiques valentes al règim racista del seu país. Que el cor d'un mestís i d'un blanc fossin perfectament intercanviables significava una bona lliçó de la nostra igualtat, més enllà de les aparences externes. Qui havia dit que el cor no tenia res a veure amb els sentiments?

Text extret de *Llegir per parlar, llegir per aprendre*, un material editat per la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura amb la finalitat reforçar l'aprenentatge i l'ús de la llengua a través de la lectura.

Lèxic nou 8

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Manel, *El 25 de gener* (cançó)

Segons els pastors de l'últim poble
darrere els horts veuriem uns pins,
passats aquells pins el camp d'oliveres
i, al fons, tres camins.
Han pres el trencall i s'ha obert la clariana
i han ordenat als homes descans.
Al camp d'oliveres tres reis s'acomien
i encaixen les mans.

Melcior aixeca el cap i veu la muntanya
que abans que enfosqueixi ha d'estar
[travessant
i es treu la suor amb el coll de la capa
tacada de fang.
I no vol ni pensar que les forces s'acaben
i ni us imagineu com s'emprenya quan,
en beure en el riu, només troba la cara
d'un home gran.
El rei dona l'ordre pel toc de corneta
pensant en aquells que, no fa pas tant,
li besaven l'escut i entregaven les armes
agenollats.

Des de dalt del camell fot un crit el rei
[negre,
que faci el favor algun bon soldat
d'aixecar el cul de terra i fer un ràpid
[recompte
de racions de pa.
Qui pogués creuar el bosc i trobés una
[barca!
Qui abans d'adormir-se amb el braç estirat
notés com els dits mica en mica retallen
l'aigua del mar!
Qui arribés a palau i triés una dona,
arranqués unes roses i li allargués un ram!
Baltasar té el desig corrent per les venes
com si fos sang.

Gaspar pot sentir clavats a l'espatlla
els ulls d'alguns patges que estan
[esperant
un cop d'atenció, potser una mà alçada,
una ordre reial.
Un dels homes canta enmig d'una
[rotllana
amb la veu més dolça que hagueu
[sentit mai
una cançó antiga que el rei taral·leja
amb els llavis tancats.
El patge més vell es gira i comenta
mirant un segon de reüll cap al cel
"sembla mentida que bé que vivíem
seguint un estel".

Lèxic nou 9

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Invasió subtil i altres contes, Pere Calders

A l'Hostal Punta Marina, de Tossa, vaig conèixer un japonès desconcertant, que no s'assemblava en cap aspecte a la idea que jo tenia formada d'aquesta mena d'orientals.

A l'hora de sopar, va asseure's a la meua taula, després de demanar-me permís sense gaire cerimònia. Em va cridar l'atenció el fet que no tenia els ulls oblics ni la pell groguenca. Al contrari: en qüestió de color tirava a galtes rosades i a cabell rossenc.

Jo estava encuriós per veure quins plats demanaria. Confesso que era una actitud pueril, esperant que encarregués plats poc corrents o combinacions exòtiques. El cas és que em va sorprendre fent-se servir amanida —“amb força ceba”, digué—, cap i pota, molls a la brasa i ametlles torrades. Al final, cafè, una copa de conyac i una breva.

M'havia imaginat que el japonès menjaria amb una pulcritud exagerada, irritant i tot, pinçant els aliments com si fossin peces de rellotgeria. Però no fou pas així: l'home se servia del ganivet i la forquilla amb una gran desimboltura, i mastegava a boca plena sense complicacions estètiques. A mi, la veritat, em feia trontollar els partits presos.

D'altra banda, parlava català com qualsevol de nosaltres, sense ni una ombra de cap accent foraster. Això no era tan estrany, si es considera que aquesta gent és molt estudiosa i llesta en gran manera. Però a mi em feia sentir inferior, perquè no sé ni un borrall de japonès. És curiós de constatar que, el toc estranger a l'entrevista, l'hi posava jo, condicionant tota la meua actuació —gestos, paraules,

entrades de conversa—, al fet que el meu interlocutor era japonès. Ell, en canvi, estava fresc com una rosa.

Jo creia que aquell home devia ésser representant o venedor d'aparells fotogràfics, o de transistors. Qui sap si de perles cultivades... Vaig provar tots aquells temes i ell els apartà amb un ample moviment del braç. “Venc sants d'Olot, jo”, digué. “Encara hi ha mercat?”, vaig preguntar-li. I em va dir que sí, que anava de baixa però que ell es defensava. Feia la zona sud de la Península, i va afirmar que, així que tenia un descans o venien dues festes seguides, cap a casa falta gent...

—No hi ha res com a casa! —reblà amb un aire de satisfacció.

—Viviu al nostre país?

—I doncs? On voleu que visqui?

Sí, és clar, són rodamons i es fiquen pertot arreu. Me'l vaig tornar a mirar i asseguro que cap detall, ni en la roba ni en la figura, no delatava la seva procedència japonesa. Fins i tot duia un escut del Futbol de Club Barcelona a la solapa.

Tot plegat era molt sospitós, i em va capficar. La meua dona s'havia fet servir el sopar a l'habitació, perquè estava una mica empiocada; vaig contar-li l'aventura, adornant el relat amb les meves aprensions: si molt convé, es tractava d'un espia.

—I d'on ho has tret que és japonès?

—em preguntà ella.

Vaig riure, potser no de bona gana, compadit de la seva innocència.

—Els conec d'una hora lluny... —vaig contestar-li.

—Que vols dir que n'has vistos gaires?

—No, però els clisso de seguida!
—T'ho ha dit ell, que era japonès?
—Ni una sola vegada. Són astuts...
—T'ho ha dit algú?
—Ningú no m'ha dit res, ni falta que em fa. Tinc l'instint esmoladíssim!
Ens vam barallar. Sempre em burxa dient-me que sóc malpensat i que qualsevol dia tindrè un disgust dels grossos. Com si no em conegués prou! Sembla que

es complagui a no raonar i és d'una candidesa increïble.

Aquella nit vaig dormir poc i malament. No em podia treure el japonès del cap. Perquè mentre es presentin com són, amb la rialleta, les reverències i aquella mirada de través, hi haurà manera de defensar-se'n. Així ho espero! Però si comencen a venir amb tanta de simulació i d'aparat ful, donaran molta feina.

Lèxic nou 10

En aquest text, busca-hi paraules, locucions o frases fetes i anota'n la definició i sinònims.

Fragment de Jesús Moncada. *Calaveres atònites*. Barcelona: La Magrana, 1999. [Adaptació]

On és Mequinensa?

Mequinensa? i acceptava a ulls clucs que l'antiga Mequinensa era, pel cap baix, el rovell de l'ou de la galàxia, el foraster intel·ligent s'hi trobava de seguida com a casa. L'acte de fe, però, no era pa i mel. Tret dels xovinistes de ferro colat, tothom admetia (remugant, és clar) un fet enquimerador: la primera impressió de la vila sobre el nouvingut era poc acollidora per no titllar-la sense embuts d'hostil. A pesar de la contundència de l'últim adjectiu, encara resulta tou per aplicar-lo al meu cas. Mai no oblidaré l'esglai que va sacsejar-me quan vaig posar els peus en aquell racó de món. Va anar d'un fil que no fugís com una centella.

Reconec l'error, conseqüència d'una ofuscació momentània. Els mequinen-sans van tenir l'elegància de no retreure-me'l mai. Sens dubte van comprendre que el meu estat d'ànim no era, ni de bon tros, el més adient perquè el primer contacte amb la vila desconeguda, negra, desfermés en mi una passió fulminant, encisadora, cega. Jo havia patit en un girar d'ulls un enfilall d'experiències traumàtiques i n'estaven al corrent. Aquell primer de setembre de 195...,

al migdia, jo era un xicot barceloní de vint-i-dos anys força normal, sense perdre de vista les greus reserves que aquest concepte implicava sota una dictadura militar com la que esclafava el país d'ençà de la guerra civil. Acabava de penjar un flamant títol d'advocat al menjador, al costat de la foto de boda dels pares, un lampista modest casat amb una dependenta d'una botiga de vetes i fils, i em disposava a ocupar la plaça de secretari del jutjat d'una població tot el que sabia de la qual era el que en revelava un mapa de cartografia no gaire loquaç. El signe convencional més aviat anodí, una minúscula rodona fosca situada a la confluència del Segre amb l'Ebre, em suggeria tanmateix una vida plàcida i una feina descansada, fins i tot sonosa, ideal per preparar unes oposicions d'ingrés a l'administració de justícia. Deu hores després, jo era un pobre caloi atordit que feia mans i mànigues per redactar l'acta d'un judici insòlit en una sala presidida pel personatge més allunyat de la idea que jo tenia d'un jutge de pau i amb un nom, Crònides, tan sorprenent com la resta. El colofó idoni d'un viatge estrafolari.

Paraula: Mequinensa

Definició: municipi de Baix Cinca, a la confluència de l'Ebre amb el Segre.

Fa gairebé quaranta anys, el poble vell de Mequinensa va quedar submergit sota les aigües del pantà de Riba-roja. El record d'aquells carrers ha quedat retratat en les pàgines de Camí de sirga, novel·la de Jesús Moncada, i en unes imatges inèdites que el mateix escriptor va rodar. La seva germana les va descobrir. Les imatges complementen la seva tasca per preservar la història de les Terres de l'Ebre a través de la narració.

Podeu veure el reportatge que va emetre TV3: *La Mequinensa de Jesús Moncada, en imatges*.

Text extret de *Llegir per parlar, llegir per aprendre*, un material editat per la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura amb la finalitat reforçar l'aprenentatge i l'ús de la llengua a través de la lectura.